

КОМУНИКАЦИОНЕН СЪД
Вх. № 194/21
Дата 17-06-2022

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

Рег. № 812100-10335, екз. № 2.
17.06.2022 г.

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

На № 145 КД/17.05.2022 г.

СТ А Н О В И Щ Е

от Бойко Рашков - министър на вътрешните работи
по конституционно дело № 8 от 2022 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Във връзка с определение на Конституционния съд от 17.05.2022 г. по конституционно дело № 8 от 2022 г., образувано по искане на Главния прокурор на Република България (РБ) за установяване на противоконституционност на чл. 329, ал. 1 и ал. 2 от Наказателния кодекс (НК) (обн., ДВ, бр. 26 от 1968 г., посл. изм. бр. 9 от 2021 г.), предоставям на вниманието Ви следното:

В чл. 329, ал. 1 от НК е предвидено, че „Пълнолетно работоспособно лице, което продължително време не се занимава с общественополезен труд, като получава нетрудови доходи по непозволен или неморален начин, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.“ В чл. 329, ал. 2 от НК е предвидено, че „Който системно се занимава с просия, се наказва с пробация за срок до две години.“

В искането на Главния прокурор на РБ са изложени доводи за противоречие на чл. 329, ал. 1 и ал. 2 от НК с чл. 48, ал. 1 и чл. 4, ал. 1 от Конституцията на Република България (КРБ). По искането правя следните коментари:

Вносителят счита, че оспорената разпоредба на чл. 239, ал. 1 от НК е в конфликт с Основния закон поради различното отношение към труда, прогласено в него, от една страна, и

създаденото от разпоредбата на чл. 239, ал. 1 от НК задължение за лицата, получаващи доходи по непозволен или неморален начин да полагат общественополезен труд, за да не осъществяват престъплението.

Правото на труд е основно право на гражданите, установено в чл. 48, ал. 1 от КРБ. Конституционният законодател е приел и допълнителни разпоредби в КРБ, защитаващи правото на труд на гражданите, а именно – чл. 56 и чл. 57 във връзка с чл. 16 от КРБ¹. Съгласно чл. 16 от КРБ, трудът се гарантира и защитава от закона. Според Конституционния съд „трудът и професията за отделния човек са материалните условия за живот и за свободното разгръщане на личността му“².

Същевременно, правото на труд, като субективно право на гражданите, не корелира със задължение за полагането му. Упражняването на правото на труд е въпрос на личен избор на всяко лице. От този избор зависи дали едно лице ще полага труд. С оглед на атакуваната норма на чл. 329, ал. 1 от НК, фактът, че едно работоспособно лице продължително време не се занимава с общественополезен труд не би могъл да доведе сам по себе си до неговото наказателно преследване. Непологането на общественополезен труд в продължителен период от време не съставлява престъпление.

Наред с горното, по чл. 329, ал. 1 от НК престъпната съставомерност на конкретно деяние се извежда от получаването на нетрудови доходи по непозволен или неморален начин. Целта на нормата не е да се създаде задължение за полагане на общественополезен труд, а да се инкриминира получаването на нетрудови доходи по непозволен или неморален начин докато не се полага такъв труд.

Предвид изложеното, не би могло да се сподели виждането, че чл. 329, ал. 1 от НК създава задължение за полагане на общественополезен труд.

В искането е изложено и твърдение за противоречие на чл. 329, ал. 1 от НК с чл. 23 и чл. 24 от Всеобщата декларация за правата на човека и с чл. 15 от Хартата на основните права на Европейския съюз, но не са посочени конкретни доводи по какъв начин нормата на чл. 329, ал. 1 противоречи на горните разпоредби - част от международноправния ред, респективно - от правния ред на Европейския съюз.

В обосновката на твърдяното противоречие на чл. 329, ал. 1 и ал. 2 от НК с чл. 48, ал. 1 от КРБ вносителят сочи, че нормите на чл. 239 от НК са приети през 1968 г., при действието на предходна Конституция, както и че са твърде остарели и несъответстващи на реалните общественоекономически условия в страната. Подобни аргументи биват ангажирани на практика при инициране на предложения за промяна или отмяна на нормативни текстове, а в случая се иска обявяване на протиконституционност на текстове от НК. Твърдението за несъответствие на нормативни разпоредби с КРБ не би следвало да се основава главно на продължителността им на действие, както и на факта, че са приети преди действието на настоящия Основен закон.

Относно изтъкнатото противоречие на чл. 329, ал. 1 и ал. 2 от НК с чл. 4, ал. 1 от КРБ вносителят се позовава на принципа на законоустановеност на престъпленията - един от основните принципи в наказателното право. В тази връзка, се твърди, че е налице противоречива съдебна практика по горните две разпоредби от НК.

¹Решение № 12 от 1995 г. по конституционно дело № 15 от 1995 г.

²Решение № 17 от 2018 г. по конституционно дело № 9 от 2018 г.

Съществуването на разпоредбите по чл. 329, ал. 1 и ал. 2 в действащия НК инкриминира посочените в тях деяния. По прилагането на двата текста от НК съществува съдебна практика, макар и противоречива, както се твърди в искането. От вносителя се сочи, че в част от оправдателните решения на съда се съдържат мотиви за противоконституционност на чл. 329, ал. 1 от НК. Позоваването на наличие на противоконституционност на конкретна норма е уместно едва след като същата бъде обявена за противоконституционна, което е от правомощията единствено на Конституционния съд.

В искането се съдържа виждането, че е налице колизия между разпоредби като чл. 154а, чл. 155 и чл. 155а от НК или чл. 159 и следващите от НК и чл. 329, ал. 1 и ал. 2 от НК „в хипотезата на тълкуването им от съдилищата, тъй като пострадалите се явяват едновременно жертви и извършители на престъпно деяние“, като така се нарушавал чл. 4, ал. 1 от КРБ.

Предвид горното, е необходимо да се отбележи, че следва да се прави изрична разлика между неправилното разбиране и прилагане на правните норми и наличието на реално противоречие между тях. Във всички горепосочени разпоредби на НК се касае за уредбата на различни състави на престъпления. В тази връзка, следва да се посочи също, че съгласно императивната разпоредба на чл. 74, ал. 3 от Наказателно-процесуалния кодекс, обвиняемият не може да упражнява правата на пострадал в същото производство. Законодателят е предвидил, че в едно и също наказателно производство обвиняемият не може да бъде едновременно и пострадал от престъплението, за което се води производството.

В искането се сочи, че на основание на чл. 329, ал. 1 и ал. 2 от НК „се преследват крайно уязвими слоеве на обществото, като често посредством тяхното преследване и наказване реално се облекчава наказателната репресия спрямо лицата, ангажирани с експлоатацията им“. Престъпления по чл. 329, ал. 1 и ал. 2 от НК биха могли да бъдат извършвани в условията на принуда от други лица, която обаче не е част от съставите им. В самия състав по чл. 329, ал. 1 от НК, за извършителя на престъплението се изисква да е пълнолетно и работоспособно лице. Наред с това, липсва яснота как с преследването и наказването на престъпления по чл. 329, ал. 1 и ал. 2 от НК би се стигнало да облекчаване на наказателната репресия на лица, експлоатиращи извършителите. В искането не са посочени конкретни доводи в този смисъл. Лицата, които експлоатират извършителите биха отговаряли по други състави на НК, а не по чл. 329, ал. 1 или ал. 2 от НК.

Във връзка с горепосоченото, считам че от изложените в искането на вносителя аргументи не би могъл да се направи категоричен извод за противоречие на чл. 329, ал. 1 и ал. 2 от НК с чл. 48, ал. 1 и чл. 4, ал. 1 от КРБ.

МИНИСТЪР:

Бойко Рашков

